

Kwaad dat tot de zondvloed leidde

In het boek Genesis wordt verteld, welk kwaad de HEERE zó ernstig achtte dat Hij besloot om de mensheid door middel van de zondvloed om te brengen. Over dat kwaad schrijft Mozes:

“En de HEERE zag dat de slechtheid van de mens op de aarde groot was, en dat al de gedachtespinsels van zijn hart elke dag alleen maar slecht waren” (Gen.6:5).

Na vele generaties was de slechtheid van het enorme aantal nakomelingen dat Adam had voortgebracht buitengewoon groot geworden.

Gedachtespinsels

Uit Gen.6:5 blijkt dat de HEERE het hart aanziet. De slechtheid van “de mens op de aarde” bleek niet alleen uit wat de mensen *deden*, maar ook uit wat ze *dachten*. Voor “gedachtespinsels” staat in Gen.6:5 een Hebreeuwse uitdrukking die “maaksels van de gedachten” betekent. Dat kan betekenen: de plannen die een mens in zijn hart maakt en de luchtkastelen die hij bouwt. Bedenksels die hij uitvoert als hij ertoe in staat is¹. De profeet Micha heeft in opdracht van de HEERE tegen zijn volksgenoten gezegd:

“Wee hun die onrecht uitdenken, kwaad uitwerken op hun slaappleats, en het bij het licht van de morgenstond uitvoeren, omdat zij daartoe bij machte zijn” (Micha 2:1).

Het plan van de Agagiet Haman om alle Joden in het Perzische rijk op één dag uit te roeien wordt in de Bijbel een “gedachtespinsel” genoemd (Esther 8:3,5; 9:25).

Tot de “maaksels van de gedachten” behoren behalve iemands plannen ook de gedachtenconstructies die een mens benut om de omgeving

¹ In sommige Bijbelteksten heeft het woord dat in Gen.6:5 als “gedachtespinsels” is vertaald, betrekking op de ontwerpen of bouwplannen die een kunstenaar of een architect maakt. Zie bijvoorbeeld Exodus 31:4, 35:32,33,35; 2 Kron.2:14 en 26:15.

waarin hij leeft en de omstandigheden waarin hij verkeert te verklaren: wereldbeelden, ideologieën, filosofische systemen en levensbeschouwingen. Op grond van zulke constructies ontwikkelt een mens zijn denkbeelden over goed en kwaad. Maar wanneer er in die constructies geen plaats is voor een almachtige Schepper, zal het eindresultaat zijn dat de mens het kwade goed noemt en het goede kwaad. De profeet Jesaja heeft over zijn tijdgenoten de volgende rouwklacht uitgesproken:

“Wee hun die het kwade goed noemen en het goede kwaad; die duisternis voorstellen als licht, en licht als duisternis; die bitter voorstellen als zoet en zoet als bitter. Wee hun die in hun eigen oog wijs zijn en naar hun eigen mening verstandig” (Jes.5:20).

Ongetwijfeld beschouwden de mensen die voor de zondvloed leefden bepaalde dingen als goed en andere als kwaad. Maar omdat zij “goddelozen” waren (2 Petr.2:5), dus in hun denken met God geen rekening hielden, werden hun opvattingen over goed en kwaad een *omkering* van Gods standaard betreffende goed en kwaad. De HEERE zag dat “de gedachtespinsels van hun hart elke dag alleen maar slecht waren”. Omdat hun redeneringen niet gebaseerd waren op ontzag voor God, maar op het axioma dat er geen God bestond, ontardden de denkbeelden van de mensheid totaal en werden al hun gevolgtrekkingen pure leugens. Het menselijk denken was uiteindelijk compleet bedorven.

Verdorven

Dit bederf had ernstige gevolgen. Over de samenleving voor de zondvloed schrijft Mozes:

“...De aarde was verdorven voor Gods aangezicht en de aarde was vol met geweld... Daarom zei God tegen Noach: Het einde van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen, want de aarde is door hen vervuld met geweld; en zie, Ik ga hen met de aarde te gronde richten” (Gen.6:11,13)

Het woord dat is vertaald als “verdorven” betekent letterlijk: “bedorven”, “verrot”, “verwoest”, of: “kapot gemaakt”. In Genesis 6 heeft het betrekking op verdwijning van het ontzag voor de Schepper, dat er aanvankelijk was geweest, en afgodische verheerlijking van menselijke

macht. Toen Israël na de verbondssluiting op de Sinai een gouden kalf maakte om zich daarvoor neer te buigen, zei de HEERE tegen Mozes:

“Ga, daal af, want uw volk, dat u uit het land Egypte hebt geleid, heeft **verderfelijk** gehandeld. Zij zijn al snel afgeweken van de weg die Ik hun geboden had: zij hebben voor zichzelf een gegoten kalf gemaakt, zij buigen zich ervoor neer, offeren eraan en zeggen: Dit zijn uw goden, Israël, die u uit het land Egypte geleid hebben” (Exodus 32:7-8).

In het boek Deuteronomium wordt over de trouwbreuk van Israël gezegd: “Zij hebben **verderfelijk** tegen Hem [= God] gehandeld” (Deuteronomium 32:5). De schrijver legt uit wat dit “verderf” inhield:

“Toen Jesjurun vet werd, trapte hij achteruit... toen verliet hij God, Die hem gemaakt heeft, hij versmaadde de Rots van zijn heil. Zij hebben Hem tot na-ijver gebracht met vreemde goden, met gruwelijke daden hebben zij Hem tot toorn verwekt. Zij hebben geofferd aan de demonen, niet aan God; aan goden die zij niet kenden, aan nieuwe goden, die kortgeleden gekomen zijn, voor wie uw vaders niet gehuiverd hebben. De Rots Die u verwekt heeft, hebt u veronachtzaamd, en u hebt de God Die u gebaad heeft, vergeten” (Deuteronomium 32:15-18).

Tijdens de periode van de Richteren keerde Israël herhaaldelijk terug naar de HEERE, maar het herstel van de goede verering was nooit blijvend. In de Bijbel wordt hierover gezegd:

“Maar bij het sterven van de richter gebeurde het dat zij zich weer afkeerden en nog **verderfelijker** handelden dan hun vaders, door achter andere goden aan te gaan, die te dienen en zich daarvoor neer te buigen. Zij gaven geen van hun daden op en evenmin hun halsstarrige levenswandel” (Richteren 2:19).

In de Bijbel hebben de begrippen “verderfelijk” en “verdorven” dus betrekking op het verlaten van de HEERE en het dienen van afgoden. Als in het boek Genesis wordt gezegd dat de aarde “voor Gods aangezicht was verdorven” (Gen.6:11) betekent dit, dat de mensheid zich van God had afgekeerd en zich had overgeleverd aan demonen, die achter elke afgodendienst schuilgaan (1 Kor.10:20).

Geweld

Het Hebreeuwse woord dat in Genesis 6:11 en 13 met “geweld” is vertaald, komt zestig keer voor in de Bijbel. Het kan een aanduiding zijn van fysiek geweld: oorlog, vernietiging, massaslachting, mishandeling en verkrachting, maar ook van juridisch en economisch geweld: onrecht, onderdrukking, wreedheid, hardvochtigheid, woeker of uitbuiting, en zelfs van laster en propaganda: opzettelijke verdraaiing van andermans woorden en van bepaalde feiten. Wie “de waarheid in ongerechtigheid ten onder houdt” (Romeinen 1:18) doet de waarheid “geweld aan”.

De HEERE zag, dat “de aarde vol was met geweld” (Gen.6:11). Omdat “alle vlees” de aarde had “vervuld met geweld” besloot Hij om “hen met de aarde te gronde te richten” (Gen.6:13). De uitdrukking “alle vlees” kan zowel de mensen als de dieren omvatten (Gen.6:19, 7:15-16; Num.18:15): vogels, vee, wild en kruipende dieren (Gen.7:21-22, 8:17), elk dier waarvan het lichaam bloed bevat (Lev.17:14). Maar in vele gevallen betekent “alle vlees”: alle mensen. Toen Israël bang werd vanwege de majestueuze verschijning van de HEERE op de berg Sinaï zei het volk tegen Mozes:

“Want wie is er van **alle vlees**, die de stem van de levende God heeft horen spreken vanuit het midden van het vuur, zoals wij, en in leven is gebleven?” (Deut.5:26)

Luisteren naar Gods stem, begrijpen wat Hij zegt (Deut.5:27), kunnen alleen mensen, want dieren hebben geen verstand (Psa.32:9). Mensen kunnen bidden (Psa.65:2), maar dieren kunnen dat niet. Met “alle vlees” dat de aarde had “vervuld met geweld” (Gen.6:13) is de mensheid bedoeld, maar tot “alle vlees” dat tijdens de zondvloed omkwam (Gen.6:13) behoorden ook de landdieren.

Uitingen van geweld

In het summiere verslag dat de Bijbel geeft van de wereld voor de zondvloed wordt er op drie plaatsen over geweld gesproken. Kaïn sprak met zijn broer Abel, lokte hem naar het veld waar buiten hun tweeën niemand was en sloeg zijn broer vervolgens dood (Gen.4:8). Hij deed dit

“omdat zijn werken slecht waren en die van zijn broer rechtvaardig” (1 Joh.3:12), omdat hijzelf een offer had gebracht om de gunst van de HEERE te verwerven, maar Abel een offer vanuit liefde en Godsvertrouwen (Hebr.11:4, vgl. Gen.4:4). Kain haatte zijn broer omdat die een vertrouwensband met God bezat die hijzelf miste.

Dezelfde gewelddadigheid openbaarde zich bij Kains nageslacht. Vijf generaties na de schepping van het eerste mensenpaar leefde Kains nakomeling Lamech op aarde. Die zei tegen zijn beide vrouwen:

“Ada en Zilla, luister naar mijn stem; vrouwen van Lamech, hoor mijn woorden aan: Voorzeker! Ik doodde een man om mijn wond en een jongen om mijn striem!” (Gen.4:23).

Lamech was de vader van techniek en cultuur (Gen.4:21-22), maar hij verheerlijkte geweld. Wie hem maar een schrammetje toebracht vermoordde hij onmiddellijk, uit buitensporige wraakzucht (Gen.4:23-24). Hij maakte daarbij waarschijnlijk gebruik van de koperen en ijzeren werktuigen die zijn zoon Tubal-Kain had ontwikkeld (Gen.4:22). In Lamechs omgeving heerste het recht van de sterkste en beslisten de wapens.

Uit Gen.4:23 blijkt bovendien, dat het nageslacht van Kain was overgegaan tot polygamie. Men was afgedwaald van de orde die God in de schepping had gelegd (Mar.10:1-12, Matth.19:3-12).

Over een derde vorm van geweld wordt er gesproken in hoofdstuk zes.

“In die dagen (d.z. de dagen voor de zondvloed) waren er reuzen op de aarde... dit zijn de geweldenaars van oude tijden af, mannen van naam” (Gen.6:4).

Het Hebreeuwse woord *nephilim*, dat als “reuzen” is vertaald, kan “gevallenen” betekenen, maar ook “vellers”: mannen die doen vallen, tirannen die in hun streven naar macht “over lijken gaan”. Uit Num.13:33 blijkt dat deze *nephilim* een buitengewone lichaamslengte bezaten, want de Israëlieten waren “in hun ogen als sprinkhanen” – ze torenden hoog boven hen uit. Om die reden hebben de meeste Bijbelvertalers het woord

nephilim als “reuzen” weergegeven, hoewel het woord *nephilim* niets zegt over lichaamslengte.

Het begrip *gibborim*, dat door de HSV is vertaald als “geweldenaars”, betekent “machtigen”, mensen die leiding geven en invloedrijk zijn. Het woord is in andere Bijbelteksten vertaald als “helden”², “geweldig”³, “sterken”⁴, “machtigen”⁵, of “oversten”⁶. Nimrod was de eerste *gibbor* op aarde na de zondvloed, de eerste aardse machthebber (Gen.10:8 e.v., 1 Kron.1:10). In Gen.6:4 wordt *gibborim* gebruikt in de ongunstige betekenis van “despoten”, mensen die in staat zijn om elke tegenstander uit te schakelen omdat ze over politieke en militaire macht beschikken.

De zinsnede “mannen van naam” (of een verwante uitdrukking) komt behalve in Gen.6:4 nog in drie andere Bijbelteksten voor. Voor “mannen” wordt hier niet het woord *isj* gebruikt (een persoon van het mannelijk geslacht), maar het woord *enosh*, dat “sterveling” betekent. “Mannen van naam” zijn leiders waartegen iedereen opkijkt en waarvan iedereen de namen kent, maar die net zo sterfelijk zijn als elk ander mens. In Numeri 16:2 is “mannen van naam” een parallel van: “leiders van de gemeenschap”. In 1 Kron.5:24 worden “mannen van naam” aangeduid als: “hoofden van hun families”, en die betekenis heeft de zinsnede ook in 1 Kron.12:30.

² Jozua 1:14, 6:2, 8:3, 10:7; Richt.5:23, 6:12, 11:1; 1 Sam.9:1, 14:52, 16:18; 2 Sam.1:19,21,22,25,27; 10:7, 16:6, 17:8,10; 20:7, 22:26, 23:8,9,16,17,22; 1 Kon.1:8,10; 11:28; 2 Kon.5:1, 24:14,16; 1 Kron. 7:2,5,7,9,11,40; 8:40, 9:13, 11:10,11,12,19,24,26; 12:1,4,8,21,25,28,30; 19:8, 26:6,31; 27:6, 28:1, 29:24; 2 Kron.13:3, 14:8, 17:13,14,16,17; 25:6, 26:12, 32:3,21; Neh.3:16, 11:14; Psa.19:5, 33:16, 45:3, 78:65, 89:19, 103:20, 127:4; Pred.9:11, Hoogl.3:7, 4:4; Jes.3:2, 5:22, 13:3, 21:17, 42:13; Jer.5:16, 14:9, 20:11, 46:5,6,9,12; 48:14,41; 49:22; 50:9,36; 51:30,56,57; Ezech 32:12,21,27; 39:18,20; Hos.10:13, Joël 2:7, 3:9,10,11; Amos 2:14,16; Obadja:9, Nahum 2:3, Zef.1:14, 3:17; Zach. 9:13, 10:5,7.

³ Richt.5:13, Ruth 2:1, 1 Sam.17:51, 2 Kon.15:21, 2 Kron. 28:7, Ezra 7:28, Job 16:14, Psa.24:8, 52:3, 112:2; Spr.21:22, 30:30; Jer.26:21, 32:18; Dan.11:3.

⁴ Jozua 10:2, 1 Sam.2:4, 1 Kron.5:24, Spr.16:32, Jes.9:6, 10:21; Jer.9:23.

⁵ Deut.10:17, Neh.9:32, Psa.120:4, Jes.49:24,25.

⁶ 1 Kron.9:26.

Samenvatting

Over de toestand op aarde die tot het oordeel van de zondvloed leidde vertelt de Bijbel het volgende:

1. Alle gedachtespinsels van de mensheid: hun denkbeelden over oorsprong en einde van het heelal, hun levensvisies, hun opvattingen over goed en kwaad en hun plannen om de wereld te “verbeteren” of vorm te geven waren alleen nog maar “slecht”. Het waren boosaardige misvormingen van de waarheid. Het menselijk denken was volstrekt ontaard (Gen.6:5).
2. In alle menselijke denkbeelden was er niet langer plaats voor God en werd er met Zijn bestaan geen rekening gehouden. De wereld vóór de zondvloed was “de wereld van de goddelozen” (2 Petr.2:5).
3. De aarde was “verdorven voor Gods aangezicht” (Gen.6:11). Het ontzag voor de Schepper was verdwenen. Men verheerlijkte menselijke macht, het schepsel in plaats van de Schepper.
4. De aarde was “vol met geweld” (Gen.6:11,13). Van dat geweld geeft de Schrift drie voorbeelden:
 5. Wie een vertrouwensband met God had en met Hem leefde, werd door zijn medemensen geminacht, gehaat en in sommige gevallen zelfs gedood (1 Joh.3:12, Hebr.11:4, Gen.4:8).
 6. Het recht van de sterkste heerste en de wapens beslisten. Zinloos geweld en buitensporige wraakzucht leidden tot de dood van onschuldigen (Gen.4:23).
 7. Geweldenaars heersten als tirannen en handhaafden hun gezag met brute kracht (Gen.6:4, vgl. 10:8 e.v.). Voor hen telden mensenlevens niet.

Volgens de Bijbel was er naast de bovengenoemde punten nog een andere reden voor de komst van de zondvloed. Die reden is belangrijk genoeg om er in het volgende hoofdstuk aandacht aan te schenken.

* * * * *